

NÁVRH SYSTÉMU INDIKÁTOROV KVALITY VÝUČBY

Michal Blaško

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá diagnostikou procesu výučby z hľadiska kvality. Autor navrhuje systém indikátorov v kľúčových oblastiach hodnotenia kvality výučby.

Kľúčové slová

Proces výučby, ciele riadenia kvality výučby, indikátory, kľúčové oblasti kvality výučby.

Abstract

A proposal of a system of teaching-quality indicators

This paper deals with the diagnostics of teaching processes with respect to quality. The author proposes a system of quality indicators in key areas of teaching quality evaluation.

Key words

teaching processes, objectives of teaching quality management, quality indicators, key areas of teaching quality

Úvod

Systémy manažérstva kvality sa v súčasnosti stávajú aktuálnou požiadavkou aj v slovenskom školstve. Všetky štáty Európskej únie majú vytvorený určitý systém na monitorovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách, ktorý má však rôzne podoby. Iba v niekoľkých štátoch EÚ sa realizuje povinné a pravidelné monitorovanie kvality práce škôl (pozri Turek, I., Albert, S. 2005). V uvedenej publikácii sú tiež uvedené rôzne autoevaluačné systémy európskych škôl s oblasťami činnosti školy, v ktorých sa hodnotia jednotlivé indikátory kvality.

Na základe týchto skutočností sme pre systém riadenia kvality školy navrhli 9 dôležitých oblastí, ktoré veľmi dobre vyhovujú aj Vyhláske Ministerstva

školsťva Slovenskej republiky z decembra 2005 o štruktúre a obsahu správ o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach škôl a školských zariadení. Z odboru školsťva Úradu Košického samosprávneho kraja sme potom ponúkali riaditeľstvám stredných škôl v pôsobnosti nášho kraja možnosť vypracovať výročnú hodnotiacu správu školy podľa uvedenej vyhlášky v štruktúre navrhovaných kľúčových oblastí riadenia kvality školy:

- I. Strategické plánovanie a kurikulum
- II. Zamestnanci
- III. Materiálne a finančné zdroje
- IV. Kvalita výučby
- V. Klíma školy
- VI. Riadenie, management školy
- VII. Spolupráca s vonkajšími partnermi, marketing
- VIII. Externé hodnotenie školy
- IX. Výsledky školy, uplatnenie absolventov

Kvalita procesu výučby patrí k rozhodujúcim oblastiam kvality školy. Cieľom súčasnej výučby je utvárať plne rozvinutú osobnosť, čo znamená naplňovať všeobecné ciele výchovy, rozvíjať kľúčové kompetencie študentov, dosahovať špecifické ciele výučby pri splnení štandardov výučby, aplikáciou princípov tvorivo-humánnej výučby, optimalizovaním prostriedkov a racionálnym využívaním podmienok výučby. Zúčastnenými partnermi, zainteresovanými na procese výučby sú predovšetkým študenti, ďalej ich rodičia, štátne a samosprávne školské orgány a odberatelia absolventov – školy vyššieho typu, zamestnávatelia.

Kvalita výučby je optimálny priebeh procesu vyučovania učiteľa a učenia sa študentov na splnenie požiadaviek zúčastnených partnerov, ktoré sú objektívne hodnotené. Ovplyvňuje ju predovšetkým vzdelaný, tvorivo-humánny učiteľ, so sebariadením vlastného Ja. Osobitne ju vylepšuje sebahodnotenie učiteľa i študentov, spojené s externým monitorovaním.

Riadenie kvality výučby je súčasťou širšieho rámca riadenia kvality školy a zohráva v ňom rozhodujúcu úlohu. V mnohých prípadoch môže byť kvalita školy, či kvalita triedy, odlišná od kvality výučby daného vyučovacieho predmetu. Cieľom kvality výučby je priblížiť k potrebám a očakávaniam partnerov proces výučby, optimalizovať procesy vyučovania učiteľa a učenia sa študentov, didaktické interakcie učiteľ – študenti, pri ktorých dochádza k uspokojovaniu požiadaviek predovšetkým študentov a ich rodičov, a súčasne sa dosahujú vytýčené ciele výučby pri racionálnych nákladoch na výučbu.

Týmto článkom chceme prispieť k dotváraniu systému riadenia kvality výučby, použiteľnému na našich školách, s cieľom zvýšiť spokojnosť zainteresovaných partnerov, vyhovieť ich požiadavkám, potrebám a očakávaniám, identifikovať procesy, aktivity vo výučbe, ktoré trvalo zlepšujú systém manažérstva kvality.

Podobne ako pre riadenie kvality školy, aj pre riadenie kvality výučby je potrebné vytvárať systém prvkov obsahujúci

- **ciele riadenia** kvality výučby (predstavy zúčastnených partnerov o výsledkoch výučby, o dosahovaných hodnotách tohto procesu na škole)
- **kritériá (kľúčové oblasti)** kvality výučby, v ktorých je potrebné určiť jednotlivé
- **indikátory** kvality výučby (znaky, ukazovatele, výsledky, podľa ktorých možno poznať, do akej miery sa kritériá kvality vo výučbe realizujú)
- **operácie** požiadaviek kvality výučby (procesy, aktivity, situácie, ktorými sa dosahujú indikátory kvality výučby)
- **nástroje merania** indikátorov kvality výučby (pozorovania, ankety, dotazníky, rozhovor, analýzy pedagogickej dokumentácie, výsledkov práce učiteľov, žiakov, sociometrické a ďalšie metódy, ktorými možno indikátory kvality výučby hodnotiť)

Cieľom riadenia kvality výučby je v prvom rade prebúdzanie a napĺňanie potrieb, túžob a prianií, očakávaní študentov, ich uspokojovanie. Základné myšlienky, zásady, základné normy, ktoré sa týkajú podstaty riadenia kvality výučby sú vyjadrené princípmi riadenia kvality výučby, ktoré tvoria 4 požiadavky (podobne Turek, I., Albert, S. 2005):

- uspokojovanie potrieb partnerov vo výučbe
- orientácia na proces výučby
- neustále zlepšovanie výučby
- vytváranie priaznivej klímy výučby

Na základe našich skúseností z pedagogického experimentovania v slovenskom alternatívnom systéme výučby s uzavretým cyklom (pozri Blaško, M. 2006), považujeme za **kľúčové oblasti** kvality výučby:

1. Plánovanie programu výučby učiteľmi
2. Profesionálnosť učiteľov
3. Pracovné podmienky pre výučbu
4. Priebeh a štruktúra výučby
5. Sociálna klíma výučby
6. Výsledky výučby

V týchto šiestich oblastiach navrhujeme indikátory kvality výučby a operacionalizujeme požiadavky – určujeme konkrétne pozorovateľné činnosti, ktorými sa dosahuje miera jednotlivých indikátorov. Uvedomujeme si, že čím detailnejšie je indikátor operacionalizovaný, tým je spoľahlivejší.

Indikátory kvality výučby

V hodnotiacej tabuľke uvádzame označenia indikátorov kvality výučby spolu s činnosťami, vedúcimi k ich dosiahnutiu. Každý zo systému 33 indikátorov kvality výučby sa hodnotí päťstupňovou bodovou stupnicou:

- (1): (kvalita 0–20 %) – veľmi slabý indikátor, výrazné nedostatky v indikátore
- (2): (kvalita 20–40 %) – slabý, prevažujú slabé stránky nad silnými
- (3): (kvalita 40–60 %) – dobrý, vyrovnané silné a slabé stránky
- (4): (kvalita 60–80 %) – silný, prevažujú silné stránky nad slabými
- (5): (kvalita 80–100 %) – veľmi silný indikátor, výrazné silné stránky

HODNOTIACA TABUĽKA KVALITY VÝUČBY		
Indikátor kvality		Operácie
1. Oblasť plánovania programu výučby učiteľmi		
1.1	Vypracované časovo-tematické plány	• stanovovanie cieľov výučby, vyplývajúcich z nadradenej úrovne cieľov • systematický proces zapájania a rešpektovania vzdelávacích potrieb partnerov • zúčastňovanie študentov (triedy) na rozhodovaní pri tvorbe plánov • zverejnenie, transparentnosť stanovených cieľov
1.2	Formulované ciele výučby	• stanovovanie cieľov primeraných osobnostiam študentov, rešpektovanie taxonómie cieľov • vyjadrovanie v pojmoch výkonov študentov • formulovanie jednoznačných a zrozumiteľných cieľov • stanovovanie cieľov merateľných pre systematický zber výsledkov
1.3	Výber učiva	• implementácia štandardov výučby do plánov • preferovanie učiva založeného na potrebách a záujmoch študentov • vyberanie zmysluplného učiva bez predimenzovanosti • vhodná štruktúra učiva • rešpektovanie medzipredmetových vzťahov

1.4	Naplánované formy výučby	• <i>plánovanie rôznych typov vyučovacích hodín, cvičení, konzultácií, krúžkov, exkurzií, návštev výstav</i> • <i>zabezpečenie odbornej praxe, odborného výcviku</i> • <i>ponúkание tém pre študentské odborné práce, predmetové olympiády</i>
2. Oblasť profesionality učiteľov		
2.1	Odborná spôsobilosť	• <i>zdokonaľovanie sa vo svojom predmete</i> • <i>pravidelná aktualizácia svojich vedomostí s úzkym prepojením na prax</i> • <i>sledovanie odbornej literatúry</i> • <i>publikovanie článkov, metodických materiálov</i>
2.2	Pedagogická spôsobilosť	• <i>zdokonaľovanie komunikačných schopností písomných a hovorových, kultúry jazyka, využívania informačno-komunikačných technológií</i> • <i>vnímanie požiadaviek študentov a spätné reagovanie</i> • <i>prijemné vystupovanie v procese výučby</i> • <i>vnášanie inovácií do výučby učiteľmi, ich angažovanosť</i> • <i>zúčastňovanie sa na ďalšom vzdelávaní, založenom na stanovených stratégiách výučby</i>
2.3	Spôsobilosť riadenia výučby	• <i>rozvoj schopnosti riadenia kvality výučby v súlade s požiadavkami partnerov</i> • <i>systematické monitorovanie a autoevaluácia výučby svojich predmetov</i> • <i>vykonávanie nenáročného pedagogického výskumu</i> • <i>dobré organizovanie času výučby</i> • <i>nepreťažovanie výučby svojich predmetov, nepreťažovanie študentov neprimeranými požiadavkami</i>
2.4	Zdravotná spôsobilosť	• <i>prejavovanie dobrej mentálnej a telesnej kondície, starostlivosť o dobrý telesný výzor, odolnosť voči stresu</i> • <i>kultivovanie rečového prejavu, jasnosti reči</i> • <i>prejavovanie zmyslu pre humor</i> • <i>starostlivosť o svoje zdravie, zdravý životný štýl</i>

2.5	Étos profesie učiteľa	• <i>prejavovanie zaujatosti svojou profesiou, spoľahlivosti v konaní</i> • <i>rozvíjanie všeobecnej vzdelanosti učiteľov</i> • <i>pravidelné sebahodnotenie osobností učiteľov, autodiagnostikovanie</i> • <i>autoregulovanie osobných kvalít učiteľov, ich správania</i> • <i>štúdium a rešpektovanie školských predpisov učiteľmi</i> • <i>kolegiálna spolupráca medzi učiteľmi, podporovanie profesionálnych vzťahov, vzájomné hospitácie</i> • <i>práca pre školu v mimovyučovacom čase</i>
3. Oblasť pracovných podmienok pre výučbu		
3.1	Skladba študentov v triede	• <i>zaradenie vhodného počtu študentov do triedy</i> • <i>s vhodným sociálnym zložením</i> • <i>a vyhovujúcim aktuálnym stavom vývinu študentov</i>
3.2	Podpora a poradenstvo študentom	• <i>zabezpečovanie podmienok výučby pre študentov s rôznymi schopnosťami a nadaním, integrácia študentov</i> • <i>poskytovanie konzultácií a pomoci slabším</i> • <i>práca s talentovanými študentmi</i>
3.3	Vyhovujúci rozvrh hodín	• <i>náležitá časová dotácia a vhodné zaradenie hodín predmetu do rozvrhu</i> • <i>vyhovujúca organizácia a primerané časové trvanie prestávok</i>
3.4	Vybavenosť vyučovacích priestorov	• <i>modernizácia priestorových podmienok, odborných učební</i> • <i>estetizácia učební</i> • <i>zavedenie internetu do učební</i>
3.5	Stav materiálnych prostriedkov výučby	• <i>modernizácia materiálno-technického vybavenia</i> • <i>zabezpečovanie dostatku a vhodnosti moderných učebných pomôcok a didaktickej techniky</i>
4. Oblasť priebehu a štruktúry výučby		
4.1	Štruktúra a druhy didaktických aktivít	• <i>priebeh didaktického cyklu výučby, vhodnosť priebehu didaktických aktivít na hodinách</i> • <i>rešpektovanie učebných štýlov študentov</i> • <i>rozvíjanie druhov inteligencií, podporovanie osobnostného rozvoja</i> • <i>rozvíjanie kľúčových kompetencií, učenie študentov ako sa učiť, vyhľadávať a využívať informácie, riešiť problémy, spolupracovať</i> • <i>primerané tempo učenia sa</i>

4.2	Optimálne využitie didaktických metód a foriem	• <i>využívanie prevažujúcich a špecifických metód a foriem práce učiteľov</i> • <i>dobrá komunikácia učiteľov so študentmi, schopnosť zjednodušiť a vysvetliť zložité učivo</i> • <i>jasná a štruktúrovaná prezentácia poznatkov a skúseností</i> • <i>zreteľné a zmysluplné kladenie otázok učiteľom</i> • <i>navodzovanie problémových situácií, podnecovanie študentov k objavovaniu, rozvíjaniu tvorivého myslenia</i> • <i>podporovanie samostatného, aktívneho zapájania sa študentov do výučby, ich nápadov, rozhodnutí</i>
4.3	Využitie informačno-komunikačnej techniky	• <i>využívanie videorekordéra, farebných televízorov, dataprojektora, kamery, fotoaparátu vo výučbe</i> • <i>počítača, internetu</i> • <i>využívanie interaktívnej digitálnej tabule</i>
4.4	Sebareflexia študentov a učiteľa na hodinách	• <i>zabezpečovanie pravidelnej vonkajšej a vnútornej spätnej väzby na hodinách</i> • <i>vyžadovanie od študentov, aby hodnotili svoj pokrok v činnosti, učení sa</i> • <i>podporovanie kritického myslenia, sebavedomia a sebahodnotenia</i> • <i>preberanie zodpovednosti za vyučovanie a učenie sa</i> • <i>obmedzovanie neproduktívnej činnosti</i>
5. Oblasť sociálnej klímy výučby		
5.1	Vzťahy medzi študentmi a učiteľom	• <i>vytváranie priaznivých, neformálnych, partnerských vzťahov medzi učiteľom a študentmi v triede, snaha o hlbšie poznanie svojich študentov</i> • <i>vedenie študentov k vzájomnej pomoci a tolerancii, k nenásilnému riešeniu konfliktov, aj vlastným príkladom, správaním učiteľa</i> • <i>nepreháňať direktívne jednanie so študentmi, ale súčasne netolerovanie priestupkov</i> • <i>cielené eliminovanie prejavov agresie, šikanovania zo života triedy učiteľom pre vytvorenie dobrých vzťahov medzi študentmi v triede</i> • <i>preferovanie otvorenej komunikácie so študentmi, učiteľove rady pri školských, prípadne aj osobných problémoch študentov</i> • <i>skúmanie motivácie, všímanie si potrieb študentov, reagovanie na ich potreby, zaisťovanie podmienok pre študentov s rôznymi schopnosťami</i>

		• študenti vedia, že sa o nich učiteľ zaujíma, že mu záleží na nich, obracajú sa na učiteľa so svojimi problémami • autentickosť učiteľa v snahe pomôcť v núdzi, včasné a citlivé odporúčanie študentovi a jeho rodičom pomoci špecialistu (psychológa, lekára, špeciálneho pedagóga) • organizovanie aj mimotriednych a mimoškolských akcií učiteľom, kde sa spoznáva so študentmi aj v iných sociálnych kontextoch ako je výučba • využívanie primeraného humoru pri zvyšovaní sebavedomia študentov, k ich uvoľneniu a relaxácii, zvlášť, keď sú túto napätí, nervózni či nepokojní
5.2	Pohotovosť študentov k učebnému výkonu	• organizovanie cieľavedomého, zaujímavého procesu výučby so snahou dosiahnuť čo najlepšie výsledky • zaujatie študentov priebehom výučby daného predmetu, vedenie k pripravenosti samostatne a aktívne riešiť úlohy, témy na vypracovanie (často vo forme počítačových prezentácií), ktorými prekračujú školský kontext • sústreďovanie sa na tvorivý proces riešenia životných problémov s mnohými riešeniami • vytváranie príležitosti pre sebarealizáciu študentov, pre ich motiváciu do učenia sa, ktorí chodia radi na hodiny predmetu, plní očakávania, tešia sa
5.3	Spolupráca medzi študentmi pri výučbe	• napomáhanie sociálnej súdržnosti triedy učiteľom, jej pozitívnej orientácie, vytváranie dobrých vzťahov medzi študentmi v triede, atmosféry dôvery, srdečnosti, tolerancie, pomoci • zaraďovanie aktivít spolupráce študentov vo výučbe pri riešení úloh, keď viac spolupracujú ako súťažia • zadávanie úloh pre učenie sa v dvojiciach a skupinové vyučovanie • študenti sa navzájom dobre poznajú, vedia o sebe dosť vecí, zaujímajú sa o seba, spolu sa priatelia

5.4	Podpora učenia sa študentov	• <i>zadávanie primerane obťažných úloh, navodzovanie problémových situácií, vnášanie zaujímavosti do výučby</i> • <i>využívanie rôznych učebných pomôcok žiakmi</i> • <i>aktualizácia prv osvojeného učiva</i> • <i>diskutovanie so študentmi o veciach, ktoré by mali pri učení sa ovládať, vedenie študentov k poznaniu svojho učebného štýlu</i> • <i>povzbudzovanie študentov cez hodinu učiteľom, dobré výkony a úsilie nebrať ako samozrejmosť</i> • <i>oceňovanie ich snahy o riešenie úloh, spontánnosti</i> • <i>prejavovanie radosti z dobrých výkonov</i>
5.5	Sústredenie na učenie sa	• <i>sústredovanie činnosti študentov na učenie sa, prácu, sledovanie učiteľovho výkladu, vynakladanie dostatočného úsilia vo výučbe predmetu</i> • <i>neodpútavanie sa od hlavnej témy vyučovania, nemárnenie priveľa času na riešenie iných problémov, prejavovanie dlhodobejšieho záujmu o predmet</i> • <i>študenti dávajú pozor, nezabávajú sa a nerozptyľujú inými činnosťami, výučbu predmetu vnímajú ako príležitosť uplatniť svoju osobnosť, kde sa môžu naučiť užitočným veciam, motivovať sa pre učenie sa, poznajú možnosti svojej sebarealizácie na hodinách predmetu</i> • <i>vedenie študentov k bilancovaniu svojej práce na hodine, čo sa im podarilo a čo nie, k podávaniu dobrých výkonov, k snahe, aby bolo za nimi vidieť po hodine kus práce</i> • <i>na hodinách predmetu vyvolávanie diskusií študentov o učení sa a o učive</i>
5.6	Poriadok a organizovanosť pri výučbe	• <i>predkladanie jasných cieľov a úloh na výučbe učiteľom</i> • <i>zabezpečovanie dobrej organizácie práce študentov na výučbe</i> • <i>odstraňovanie cieleného rušenia výučby, provokovanie učiteľa alebo provokovanie spolužiakov</i> • <i>disciplinované správanie sa študentov, pracujú skôr potichu, nebývajú často hluční, nerozmýšľajú a nesnívajú o úplne iných veciach</i> • <i>efektívne využívanie času výučby, dochvilnosť príchodov na vyučovanie tak učiteľa ako aj študentov</i>

5.7	Jasnosť pravidiel pre triedu	• <i>adresovanie učiteľom vysvetlených, jednoznačných a zrozumiteľných pravidiel a podmienok triede pri výučbe svojho predmetu, formulovaných väčšinou za spoluúčasti študentov, stanovovanie stručných a užitočných „pravidiel hry“ s vysvetlením na čo takéto pravidlá slúžia a čo sa stane, ak nebudú dodržiavané</i> • <i>pravidlá sú záväzkom pre všetky zúčastnené strany a učiteľ ich neporušuje ani vo chvíli, keď sa mu to zdá výhodné</i> • <i>učiteľ dbá na to, aby pravidlá nepodporovali agresívne jednanie, nevznášali systematicky do triedy konflikty</i> • <i>vedenie študentov k sebadisciplíne a pracovnej morálke na výučbe, k rešpektovaniu príkazov učiteľa</i> • <i>uvedomovanie sa študentov o prirodzenej autorite učiteľa, o jeho povinnosti riadiť výučbu, za akých podmienok budú dobre vychádzať s učiteľom, čo si môžu na hodinách dovoliť a čo nie</i>
5.8	Prístup učiteľa k hodnoteniu študentov	• <i>systematický, priebežný, jednoznačne definovaný, dohodnutý postup skúšania a hodnotenia študentov</i> • <i>objektívne skúšanie, spravodlivé hodnotenie správania a výkonov učiteľom</i> • <i>oceňovanie myslenia, tvorenia, hľadania, iniciatívy, experimentovania, alternatívnych riešení študentov</i> • <i>priateľský prístup k študentom pri rešpektovaní ich osobností</i> • <i>zvyšovanie sebavedomia študentov, vedenie k relaxácii po napätých situáciách</i> • <i>hodnotenie portfólia študenta</i>
5.9	Rozmanitosť výučby a zapájanie sa študentov	• <i>zaraďovanie netradičných foriem výučby, úloh poukazu-júcich na praktickú užitočnosť učiva</i> • <i>navštevovanie miest mimo školy, komunikácia a nad-väzovanie kontaktov s ďalšími ľuďmi, s odborníkmi z praxe, rodičmi spolužiakov, a pod.</i> • <i>zapájanie do prípravy a priebehu výučby všetkých študentov triedy</i>
5.10	Učiteľovo nadšenie a rozhl'ad	• <i>preukazovanie učiteľského entuziazmu, vzdelanosti, širokej rozhl'adenosti, vlastných názorov učiteľa</i> • <i>správanie a jednanie učiteľa poznačené jeho zmyslom pre humor</i>

6. Oblasť výsledkov výučby		
6.1	Naplnenie cieľov výučby	• pravidelné analyzovanie stavu dosiahnutých výsledkov v predmete vzhľadom k cieľom výučby • zúčastňovanie sa všetkých študentov triedy na hodnotení práce, ľudí, vzťahov • naplnenie štandardov výučby, tematických plánov • dosahovanie výsledkov výučby vzhľadom k podmienkam výučby, pokrokov študentov pri učení sa v danom predmete • využívanie výučby predmetu pre rozvoj osobností študentov
6.2	Využitie času výučby	• produktívne využívanie času určeného na výučbu predmetu • zvyšovanie percenta odučených naplánovaných hodín učiteľom
6.3	Dochádzka študentov na hodiny predmetu	• znižovanie percenta vymeškaných hodín z daného predmetu pripadajúcich na jedného študenta
6.4	Sprostredkovanie zaznamenaných výsledkov výučby	• vedenie pedagogickej dokumentácie, dohodnutá frekvencia zberania a spracovávania výsledkov, ich systémové zaznamenávanie u každého študenta • vytváranie osobného portfólia študentov • oboznamovanie študentov s výsledkami hodnotenia, diskusia o dosiahnutých výsledkoch • podávanie informácií učiteľom o pokroku každého študenta
6.5	Zapojenie študentov do mimovýučovej činnosti	• motivovanie študentov pre záujmovú činnosť spojenú s predmetom • zapájanie sa do záujmových krúžkov, súťaží, študentských odborných činností

Pri určovaní indikátorov v oblasti sociálnej klímy výučby sme vychádzali z vlastných skúseností s aplikáciou známeho C.E.S. dotazníka na meranie klímy výučby, ale hlavne z dotazníka vyučovacej klímy na gymnáziu (Grecmanová, H. 2002). Indikátory v ostatných oblastiach navrhujeme na základe vlastných skúseností z experimentovania s už spomenutým systémom výučby s uzavretým cyklom.

Záver

Implementácia systémov riadenia kvality vzhľadom k autonomizácii škôl, ekonomizácii ich pôsobenia, heterogenizácii študentského osadenstva a uvádzaným inováciám vo výučbe, si vyžaduje predovšetkým podporu na každom stupni riadenia v školstve. Osobitne dôležité je vytvoriť podmienky (v celom ich komplexe) pre učiteľov, aby sa títo dokázali motivovať pre zmenu filozofie ich pôsobenia na žiakov, aby procesy súvisiace s riadením kvality výučby mohli byť previazané s procesmi rozvoja a sebarozvoja osobností študentov. Tento článok chce k tomu prispieť svojou mierou.

Literatúra

BLAŠKO, M. *Systém výučby s uzavretým cyklom v podmienkach kvality školy*.

Košice: Katedra inžinierskej pedagogiky Technickej univerzity, 2006. Dostupné na www: <http://www.tuke.sk/kip/main.php?om=1300&res=high&menu=1310> ISBN 80-8073-498-4.

GRECMANOVÁ, H. Evaluace vyučovacího klimatu. *e-Pedagogium* (on-line), 2002, roč. 2, č. 4. Dostupné na www: <<http://epedagog.upol.cz/eped4.2002/clanek03.htm>>. ISSN 1213-7499.

TUREK, I., ALBERT, S. *Kvalita školy*. Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2005. ISBN 80-227-2274-X.

RNDr. Michal Blaško, PhD.

Katedra inžinierskej pedagogiky Technickej univerzity,

B. Nemcovej 32

040 01 Košice

e-mail: michal.blasko@tuke.sk